

Justitsministeriet tilkendegav imidlertid i bemærkningerne til lovforslaget, at de retssikkerhedsmæssige hensyn, der lå bag Retssikkerhedskommissionens forslag, kunne tale for, at der også burde indføres regler om forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb inden for de – relativt få – områder, hvor der stilles krav om forudgående retskendelse. Da Retssikkerhedskommissionen ikke skulle behandle dette spørgsmål, var der imidlertid ikke lejlighed til på daværende tidspunkt nærmere at gennemgå og overveje, om indførelsen af regler om forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb kunne rejse særlige problemstillinger på de forvaltningsområder, hvor der kræves forudgående retskendelse. Det blev i forlængelse heraf anført, at Justitsministeriet i samarbejde med de berørte myndigheder ville tage initiativ til at overveje, om det på et senere tidspunkt burde foreslås at udvide lovens anvendelsesområde, således at de foreslåede regler om tvangsindgreb helt eller delvist også vil gælde i tilfælde, hvor der stilles krav om forudgående retskendelse.

Der er som nævnt kun relativt få tilfælde uden for strafferetsplejen, hvor et tvangsindgreb kun kan ske efter forudgående retskendelse. Et eksempel herpå er § 108, stk. 1, i lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, hvorefter IT- og Telestyrelsen, Telebrugernævnet eller personer, der er bemyndiget hertil af styrelsen eller nævnet, efter retskendelse og mod forevisning af legitimation har adgang til offentlige og private ejendomme og lokaliteter for at foretage tekniske undersøgelser som nævnt i lovens § 22, stk. 3, nr. 1, og § 96, stk. 4. Et andet eksempel er § 18, stk. 3, i konkurrenceloven, hvorefter Konkurrencestyrelsens kontrolundersøgelser kun kan finde sted efter indhentet retskendelse og mod behørig legitimation, jf. nærmere herom under pkt. 3.2.2.

3.1.2. Hvilke regler gælder ved forvaltningens gennemførelse af tvangsindgreb efter indhentet retskendelse?

Som anført gælder retssikkerhedslovens kapitel 2 (om fremgangsmåden ved gennemførelse af tvangsindgreb) og kapitel 3 (om forholdet til strafferetsplejen) ikke ved forvaltningens gennemførelse af tvangsindgreb efter indhentet retskendelse. Der gælder derfor ikke et samlet regelsæt, som tager særligt sigte på myndighedernes adfærd i forbindelse med gennemførelse af sådanne tvangsindgreb.

Der kan imidlertid i de lovbestemmelser, der hjemler forvaltningsmyndighedernes adgang til at foretage tvangsindgreb efter indhentet retskendelse, være fastsat særlige regler om den fremgangsmåde, som myndighederne skal følge. Som eksempel kan nævnes bestemmelser om, at indgreb kun kan gennemføres

»mod behørig legitimation«. Et sådant krav findes f.eks. i konkurrencelovens § 18, stk. 3.

Når forvaltningsmyndigheder foretager tvangsindgreb, gælder endvidere de krav til forvaltningens optræden og adfærd, som følger af principperne om god forvaltningsskik. Disse principper om god forvaltningsskik – der navnlig er udviklet i Folketingets Ombudsmands praksis – stiller bl.a. krav til myndighederne om en rimelig sagsbehandlingstid og om hensynsfuld og høflig optræden.

Herudover indeholder lov om behandling af personoplysninger generelle bestemmelser om personoplysninger, som behandles ved hjælp af edb, eller som er eller vil blive indeholdt i et register. Disse lovbestemmelser om bl.a. den dataansvarlige myndigheds pligt til at give den registrerede visse oplysninger og den registreredes ret til indsigt gælder også i sager om forvaltningsmyndigheders gennemførelse af tvangsindgreb, herunder tvangsindgreb, der gennemføres efter indhentet retskendelse.

Forvaltningsloven og dens processuelle garantier om bl.a. partshøring og begrundelse samt bestemmelsen om forvaltningens pligt til at gøre notat om faktiske oplysninger i en sag (offentlighedslovens § 6) gælder for behandlingen af sager, hvori der er eller vil blive truffet »afgørelse« af en forvaltningsmyndighed, jf. forvaltningslovens § 2, stk. 1. I den forbindelse har der i den forvaltningsretlige litteratur været rejst spørgsmål om, hvorvidt tvangsindgreb uden for strafferetsplejen – og herunder tvangsindgreb, der alene kan foretages efter indhentet retskendelse – i sig selv er omfattet af forvaltningslovens afgørelsesbegreb og dermed af lovens processuelle garantier. Spørgsmålet om, hvorvidt der i sådanne tilfælde er tale om en afgørelse, er ikke afklaret i praksis, men for så vidt angår de tvangsindgreb, der i dag er omfattet af retssikkerhedsloven, indebærer lovens § 3, at visse af forvaltningslovens regler gælder, jf. pkt. 2 ovenfor.

Der kan i øvrigt henvises til pkt. 3.3.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget om retssikkerhedsloven (Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 3054ff) og kapitel 5 i Retssikkerhedskommissionens betænkning 1428/2003, som indeholder en nærmere beskrivelse af reglerne om myndighedernes fremgangsmåde i forbindelse med gennemførelsen af kontrolbesøg mv. før retssikkerhedslovens ikrafttræden.

3.2. Justitsministeriets overvejelser

3.2.1. Indledning

Retssikkerhedsloven har til formål at varetage borgernes og virksomhedernes retssikkerhed bl.a. i tilfælde